

Obrazy zo života M.

Jelenetek M. életéből

Üresség

Aznap, amikor anyám meghalt, uszodába mentem. Anya hajnalban halt meg, és valamivel hét előtt telefonáltak a kórházból. Abban az időben minden hétvégén bementem az anyámhoz, és péntektől vasárnapig az üres lakásában aludtam. Ez akkor volt, amikor Janut elköltözött. A Januttal való kapcsolathoz nagy reményeket fűztem. Januttal akartam felnőtté válni, mivel nagyon érdekelt a felnőttkor. Reggeltől estig a felnövésen munkálkodtunk. Úgy képzeltem, hogy a felnőttiség a lakás berendezéséből, bérleti szerződésből és bankszámlán levő spórolásból áll. A felnőttkor iránti érdeklődésemre egy hétfői délutánon figyeltem fel az Ikeában. Azt feltételeztem ugyanis, hogy az ember egyes dolgokat bizonyos konkrét pillanatban tudatosít. Például Oto egyik lánytestvére egyszer mesélte, hogy akkor tudatosította eljövendő férje iránti szerelmét, amikor az kijelentette, hogy szeretne vele gyereket. Janut pedig azt állította, akkor döntött úgy, hogy többé nem megy be munkába, amikor a főnök behívta őt a lakókocsiban berendezett irodájába. Állítólag nem kérte meg, hogy üljön le, és Janutnak állva kellett meghallgatnia a szitkozódását. Nem vagyok benne biztos, hogy ez igaz. Hogy bizonyos tényeket valóban pillanatról pillanatra tudatosítunk. És valamit, amit addig nem tudtunk, hirtelen tudunk. Egy pontosan behatárolható pillanatban. Elképzelhető, hogy valaminek a tudata inkább lassan érik bennünk, fokozatosan kerül egyre közelebb a felszínhez. És aztán, látszólag hirtelen, láthatóvá válik. De előfordulhat az is, hogy a tudatosítás pillanatai a valóságban nem is léteznek, és csak visszamenőleg jönnek létre az emlékekben. Hogy a fokozatos, lassú porladás kondenzálódik az emlékekben arra a pillanatra, amikor valamit tudatosítottunk. Mint ha hirtelen, egyik pillanatról a másik pillanatra történt volna.

(..)

Amikor Janut otthagya a munkáját, azt javasolta, hogy menjünk el az Ikeába. Bár még nincs bérleti szerződésünk és munkavállalási engedélyünk, de kezdetnek vehetnénk legalább egy új ágyat. Egyetérttem, és egy hétfői délutánon elvonatoztunk a bevásárlóközpontba. Egész életemben határozott ízlésem volt a bútorokat illetően. A nagymamámmal nőtem fel, nehéz antik bútorokkal berendezett házban. Az étkező fala mellett masszív kredenc állt. Nem volt dohányzóasztalunk, sem mézsárga huzatú ülőgarnitúránk, de volt étkezőasztalunk és négy nehéz székünk. Az évek múltával korhadásnak indultak és nyikorogtak, de valaha a nagymama szülei voltak, így hát kegyeletből nem volt szabad lecserelnünk őket. Ráadásul a szőnyegekre szőrméket terítettünk, amelyek megszívták magukat porral. A ház ablakai nyugatra néztek, és a délutáni étkezőt agresszív napfény világította meg, amelyben porszemek keringtek. A házunkban mindig bőven volt por. Leülepedett a bútoron, az üvegvitrinben a porcelánzóbrokon és a szőrmékben, amelyek az évek során oszlásnak indultak és allergiát okoztak.

Mindig meg voltam győződve arról, hogy a saját lakásomat csak néhány darab könnyű bútorral rendezem be. Anyámtól az ürességbe menekültem, mivel nagyra tartottam az ürességet. Hiszen nem viszel semmit, mondta anya, amikor bepakoltam néhány ruhadarabot a hátizsákomba, és kijelentettem, hogy Ausztriába megyek. Gondolod, hogy érdekel az ott valakit? Hol fogsz lakni és mit fogsz enni? Figyelmeztetett, hogy légüres térben leszek, és bedőlök a szélhámósoknak. Elveszik az útlevedet, hát nem olvastad az újságban? Magam sem tudtam megfogalmazni, hogy éppen arra a légüres tere vágyom. Félüres szobákat képzeltem el, és képzeletemben az ablakok mindig keletre néztek. Nem voltak benne porlepte, napos délutánok. Néha a fantáziámban ágyam sem volt, csak közvetlenül a linóleumra terített takarón aludtam. Nem akartam se szőnyeget, se függönyöket, csak a lakást az erőteljes napfénytől védő redőnyöket. Átlátható tere vágytam.

Amikor anya meghalt, ki kellett ürítenem a lakását. Anya akkor már egy pozsonyi bérelt lakásban lakott, amelyet a hónap végéig kellett kiüríteni.

A bérleti szerződést három hónappal korábban kellett felmondania, de a körülményekre való tekintettel a tulajdonosok nem ragaszkodtak hozzá. Néhan az azt mondták, gondolnom kellett volna rá, de nekem valóban nem jutott egyáltalán az eszembe. Felhívni anya lakásának a tulaját és elmondani neki, hogy anya kórházban van, és valószínűleg fel kell mondania a bérleti szerződést. Hogy bár a pontos időpontot nem tudom, de valószínűleg hamarosan. Szerencsére a tulaj megértette, és megegyeztünk, hogy a hónap végéig viszszaadom a kulcsot. De addig is lehetővé teszem számára, hogy az ingatlan-irodából bejussanak mutogatni a lakást. Anya május harmincegyedikén halt meg, és a lakás kiürítésére egész június a rendelkezésemre állt. Továbbra is minden hétvégén elutaztam Pozsonyba, és fokozatosan mindent elhordtam egy konténerbe. Végül néhány darab bútort elvittem a szemétegetőbe. A hagyatéki eljárás még nem zajlott le, de anyának volt a lakásban készpénze, így hát nem kellett spórolnom. Néhány téli kabátot szétszítottam a ház körül üldögélő hajléktalanok közt.

Janut, akivel röviddel azelőtt még az Ikeában voltunk, röviddel ezelőtt költözött el. Az új ágy, amit azon a délutánon vettünk, egykori szobánkban az új bérlőre maradt. Januttal az Ikeában tágas terekben jártunk. Polcok, világos fából készült irodai székek, szétszedhető és könnyen hordozható asztalok között jutottunk el egészen a hálószobáruszlegig. Megnéztünk néhány könnyűszerkezetes ágyat. Csak néhány deszkát illesztettek össze, és azokon a helyeken, ahol keresztezték egymást, néhány csavarral összefogták őket. Megegyeztünk abban, hogy világos, természetes fát akarunk. És aztán észrevettem egy sötétbarna hálószoba-garnitúrát. Duplágy fejvéggel, két fiókos éjjeliszekrény. Rajtuk két svéd reklámkönyv és két éjszakai lámpa. Elképzeltem, hogyan világítja meg este a párnákat két puha fénykör. A garnitúrához hozzátartozott egy komód és egy tolóajtós szekrény a belső oldalán tükörrel. A falra függönnyel takart ablakokat festettek. Ösztönösen megéreztem ennek a szobának a meghittségét. Abban a pillanatban tudatosítottam, hogy a felhalmozott apróságok teremtik meg azt a biztonságot, amelyben fel tud nőni egy gyermek. És a leülepedő por is, amelyet nap mint nap felelősségteljesen le kell törölni. Azon a hétvégén Januttal végül egy kinyitható kanapét vettünk lucfenyőből és együtt szállítottuk el vonattal. Az Ikeában lehetett szállítóautót kölcsönözni, de nem mertük bevállalni. Bár nekem volt jogosítványom, de az érettségi óta nem vezettem. Azt, hogy valójában inkább az a sötét hálószoba tetszett, nem említettem Janutnak. Azt hiszem, már akkor tudtam, hogy sosem lesz nekünk olyanunk. Hogy az olyan hálószoba a felnőttkorba tartozik, és azt nem együtt érjük el.

Amikor anya meghalt, rájöttem, hogy a felnőttiségről alkotott elképzelésem naiv volt. Ki akartam kényszeríteni a változást, óvatosan raktam a lábam egymás elé, nehogy letérjek a helyes útról. És egyszer csak futásnak kellett erednem, és nem volt időm még lélegezni sem. Első alkalommal tulajdonképpen csak akkor lélegeztem fel, amikor végre kiürítettem anya lakását. Utoljára a tulajjal való találkozáskor jártam ott. Le kellett ellenőriznie a lakást, vissza kellett adnia a kauciót, és át kellett vennie a kulcsot. Egy kicsit hamarabb érkeztem, hogy semmiről se feledkezsem el. A kétszobás lakás most kongott az ürességtől. Az egyik szobában egy szőnyeg maradt, ami nem anyáé volt. Egy bútor nyomaint viselte magán: négy mélyedés szabályos távolságra az ágy lábai után. A falak festést igényeltek, egyes helyeken pattogzott a festék, és a szögek után lyukak maradtak, ahol korábban képek lógtak. Minden tiszta volt, felporszívóztam, a sarkokban nem maradtak porcicák, a mosdó és a kád zománcáról lesúroltam a vízkő leülepedéseit. A fürdőszobasarokban hagytam a vödört, a szélén egypár sárga gumikesztyű lógott, körülötte néhány tisztítószert. Csak ezek a tárgyak maradtak a lakásban. Amíg a tulajra vártam, leültem az előszoba padlójára, és széttekintettem az üres szobákon. Anya halálát

akkor nem tudatosítottam. Leginkább arra figyeltem fel, hogy könnyedén és mélyről lélegzem. Amikor a tulaj megjött, bekopogott, de azonnal nyitotta is a zárat a saját pótkulcsával. Kezet nyújtott és ismét kifejezte őszinte részvétét. Megköszöntem, hogy nem ragaszkodott a felmondási időhöz. Természetesen, mondta. Kicséréltük a borítékainkat a pénzzel és a kulcsokkal, és elbúcsúztunk. Visszavonatoztam Bécsbe, kiüríteni a Januttal közös szobánkat.

(...)

Pozsonyban senkit nem ismertem, és egész álló napokat töltöttem az uszodában. Hétről hétre jobb lett az időjárás. Négy éve szép meleg volt a tavasz. Anyához már csak kardigánban jártam, és az uszodában a kültéri medencében is úsztam. A vizet melegítették, néha az arcom megdermedt a hűvös levegőn, de már süttött a nap. Egyszer anya szobája előtt összefutottam a folyosón az éppen ügyeletes orrossal. A filmekben a hozzátartozók egész napokat töltenek a kórházban, és folyamatosan egészségi állapotokról konzultálnak az orvosokkal. Lelkiismeret-furdalásom volt, amiért nem viselkedem ugyanúgy. Anya orvosát először láttam. Megállítottam, és láttam az arcán az idegességet. Most már tisztában vagyok vele. A hétfégi ügyeleteken minden perc számít. Amikor az ambulanciánkon vasárnap megállnak a hozzátartozók, és hívni szeretnék az orvost, azt ismételtük, hogy majd hétfőn. Csak munkanapokon, mert hétfévén egyes részlegeken csak egyetlen doktor úr ügyel, aki csak sürgős esetekkel foglalkozik. De anya orvosa megállt mellettem és egy kicsit elbeszélgettünk. Kár, hogy anya későn érkezett. Most a dehidratáció okozta veseelégtelenség került előtérbe. Nem sikerül megállítani a kreatinin emelkedő értékeit. Nem tudunk előrelépni az alapbetegség gyógyításában. Azt a tapintatos kifejezést használta, hogy alapbetegség. Anya rosszul viselte a kezelést, és éjszakánként nyugtalan, úgyhogy korlátozáshoz kell folyamodnunk. Később az egészségügyi nővér átképzési tanfolyamon a kedvezőtlen információk átadása fejezetet vettük. Holott a nővérek nem adnak át kedvezőtlen információkat, ez az orvos kompetenciája. Azonban az egészségügyi képesítéshez hozzátartozik. Távnyilvánosan beszélni, és tartani magunkat a tényekhez. Nem kitérni, nem kerülgetni a forró kását. A rossz hírt az elején közölni, és nem mondani azt, hogy sajnálom, hogy ezt kell mondanom. Ilyen mondatoknál megnő az aggodalom, és felfúvódik a félelem. Világosan és érthetően beszélni, mintha egy cimbalom húrjaira ütünk. Cink. Cink. Anya orvosa tartotta magát azokhoz a szabályokhoz, amelyeket addig még nem ismertem. És aztán rákérdeztem a prognózisra. Ennyire szépen fogalmaztam, holott életemben először akkor jártam be kórházba. A tapasztalt doktor urat nem leptem meg. Nem bizonytalanodott el, nem köhécselt. Nem is mentegetőzött, hogy ezt kell mondania. Testbeszéde természetes volt, és a válaszadás nyelvezete professzionális. Megjegyezte, hogy azt nem lehet teljesen megjósolni. Hogy a veseparaméterek rendezésén és a kezelés további komplikációin múlik. Végül, hogy anya későn jött és a kezelés palliatív. A betegség ilyen fokánál azonban legfeljebb úgy hat hónap. Nem tette hozzá, hogy az orvostudományban néha történnek csodák, és hogy a legfontosabb a remény. Megköszöntem, és ő fogadta. Amikor befordult a folyosó sarkán, megállt a nővérhelyiségben. Nem láttam el odáig, de a nyitott ajtón át hallottam, milyen kedvesen fogadják.

Anya láthatóan nagyon beteg volt, de nem tudtam elképzelni, hogyan hal meg. Nagyon gyenge volt testén a bőr. Felpattogott, és a vér bepiszkította az ágyneműt, amelyet a nővérek gondosan cserélgettek. Mindig felismert, de

délután és este már nem volt képes mondatokat összerakni. Nagyon sovány volt, és a sarkain felfekvések keletkeztek, amelyek alá a nővérek speciális párnákat raktak. Este a kezével apró, sietős mozdulatokat tett, mintha rovarokat söpörne le a lepedőről. Néha arról beszélt, hogy gyönyörű bubája született. Anya tájszólással beszélt és nem kisbabát mondott, hanem bubát. A tévé ment, de anya már nem tudta követni a történet nélküli és szép tájképeket felvonulatú természettudományi programokat. Egyszer a karibi térségről közvetítettek műsort. A képernyőn Havannáról mutattak felvételeket. Anya valaha spanyolt tanított, és főiskolai tanulmányai alatt néhány hónapot Kubában töltött. A filmre akartam irányítani a figyelmét, de már nem sikerült. Annak ellenére, hogy anya a tavasz beköszönté óta májusig hétről hétre változott, nem tudtam elképzelni a halál mechanizmusát. Nem tudtam, hogyan halnak meg az emberek. Többnyire nem is gondoltam erre, mert annyi elintézendő feladat volt, hogy a gondolkodásra nem maradt idő. Szénsavmentes ásványvíz, nutridrinkek, a vonatról a kórházba, vasárnap este elérni az utolsó vonatot vissza, és hétfőn munkába. Janut nem volt mellettem, elköltözött, és törölte az osztrák számát, úgyhogy nem tudtam, hol van. Bécsből naponta kétszer telefonáltam anyának, de már nem tudta felvenni a mobilját. A nővérke vette fel, és azt mondta, hogy minden rendben.

A hetenkénti utazás anyám után fárasztott. Szerettem volna, hogy végre szép idő legyen, és ne kelljen kabátot hurcolnom magammal. A táskám is könnyebb lett volna, ha nem kellett volna kardigánt cipelnem benne. Kellemesebbek lettek volna az utak az állomásra és az állomásról, nem fáztam volna a buszmegállóban és a peronon. Sőt a vonatablaktól is szebb lett volna a kilátás, nem az olvadó hó áztatta sötétbarna földeket láttam volna. És az időjárás nyár közeledtével valóban hétről hétre szebb lett. Az állomásról induló busz megkerülte a bevásárlóközpontot, amely előtt a nagy játszótéren gyerekek játszottak. Sisakokban mászkáltak a kalandpark kötélpályáin és trambulinon ugráltak. Az uszodában már néhány ember leheveredett a medence mellé terített pokrócára. Hamarosan eljött az ideje a vízi csúszda megnyitásának is. Abban az évben hamar érkezett a tavasz, és szép nyár ígért. Lassan formálódott bennem a terv, hogy szeptembertől hazajövök Ausztriából, és állást változtatok. Hogy közelebb legyek anyához. Anya orvosával valamikor áprilisban találkoztam a kórház folyosóján. Anya végül nem élte meg prognózisa egyharmadát sem. És bár akkor ezt nem tudtam, képtelen voltam megállni, hogy ne örüljek a nyárnak. Néha igyekeztem útját állni az örömelemnek, és számoltam, hány hónap van hátra nyárig. De az utazási fáradtság ellenére a napsütötte időben alig vártam a nyarat. Az életörömelem nem lehetett megálljt parancsolni.

(részletek)

PÉNZES TÍMEA FORDÍTÁSA

